

Adina Laura PANDELE

DREPTUL TRANSPORTURILOR

CURS UNIVERSITAR

Adina Laura PANDELE

**DREPTUL TRANSPORTURILOR
CURS UNIVERSITAR**

Copyright © 2014, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PANDELE, ADINA LAURA

Dreptul transporturilor : curs universitar / Pandeles

Adina Laura. - București : Pro Universitaria, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-26-0135-5

347.763(075.8)

Capitolul I.

INTRODUCERE IN DREPTUL TRANSPORTURILOR

1.1. GENERALITĂȚI

Înainte de a defini dreptul transporturilor ca ramură distinctă a sistemului de drept românesc trebuie subliniată importanța economică a activității de care ne ocupăm.

Conform definiției date în Dicționarul explicativ al limbii române transportul reprezintă o “ramură a economiei naționale cuprinzând totalitatea mijloacelor rutiere, aeriene și navale care asigură circulația bunurilor și persoanelor”.

În sens economic, transportul reprezintă o activitate organizată în scopul deplasării în timp și spațiu a bunurilor sau persoanelor, cu diferite mijloace de transport, pentru satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale societății omenești¹. Din această perspectivă, transportul apare ca o ramură distinctă a activității economice, indispensabilă societății omenești, o latură importantă a activității economice.

Dacă în evul mediu transporturile se efectuau pe calea apei ori terestru cu vehicule cu tracțiune animală, mai târziu dezvoltarea economică și socială a determinat apariția unor noi

¹I.T. Ciobanu, *Dreptul transporturilor*, Editura ACTAMI, București, 2000, p.4.

căi și mijloace de transport. Astfel, perioada cuprinsă între a doua jumătate a secolului XIX și începutul secolului XX poate fi considerată ca fiind etapa în care transporturile au înregistrat o evoluție semnificativă prin apariția și perfecționarea unor noi modalități de transport, respectiv transporturile efectuate pe căile ferate și pe calea aerului. Este etapa în care transporturile încep să se contureze ca “ramură economică de sine stătătoare”², ca activitate necesară în procesul de producție și de desfacere a bunurilor³. Odată cu progresele tehnice înregistrate, deplasarea bunurilor la destinație pe o singură cale de transport sau de către un singur transportator a devenit incompatibilă cu posibilitatea de a efectua transportul de la producător direct la consumator. Cea de a doua jumătate a secolului XX și începutul secolului XXI pentru transporturi a însemnat interdependența funcțională, respectiv includerea unor moduri de transport de același fel sau diferite într-un sistem unitar de natură să asigure celeritatea și eficiența economică dorită. Este etapa în care apar și încep să se dezvolte transporturile succesive, combinate și multimodale.

Diversificarea căilor și mijloacelor de transport a avut drept consecință impulsionarea schimburilor comerciale naționale și internaționale.

Activitatea de transport de bunuri trebuie privită ca un ansamblu de activități necesare deplasării tehnice, comerciale și juridice a mărfurilor de la producător la consumator. Prin

² Gh.Filip, C.Roditis, L.Filip, *Dreptul transporturilor*, Casa de editură și presă “Șansa”, București, 1998, p. 11.

³ Gh.Stancu, *Curs de dreptul transporturilor*, Editura Lumina Lex, București, 2007, p.6.

rolul ei de activitate de deplasare în timp și spațiu, activitatea de transport influențează dezvoltarea celorlalte ramuri ale economiei mondiale. Dezvoltarea activității de transport asigură posibilitatea schimbului de activități, contribuie la dezvoltarea pieții naționale și mondiale, și nu în ultimul rând la dezvoltarea comerțului național și internațional. Pe plan național, activitatea de transport și celelalte activități economice se află într-o permanentă interdependență și condiționare reciprocă, contribuind permanent și nemijlocit la crearea produsului social și a produsului național brut. Pe plan internațional, activitatea de transport reprezintă mijlocul material ce stă la baza relațiilor economice dintre state. Dezvoltarea activității de transport este în strânsă legătură cu dezvoltarea activităților comerciale. La rândul lor activitățile comerciale depind de nivelul la care se află într-o anumită perioadă economia națională sau internațională. Creșterea economică sporește volumul de activitate în comerț și implicit determină amplificarea activităților de transport. Perioadele de regres economic determină scăderea volumului de activitate în comerț și ca urmare a acestei situații și activitatea în domeniul transporturilor scade în intensitate⁴.

Creșterea importanței economice a acestei activități a avut consecințe și în plan juridic determinând elaborarea unor norme juridice menite să asigure desfășurarea și dezvoltarea acestei activități atât în cadrul economiei naționale, cât și în cadrul relațiilor economice internaționale în bune condiții⁵. Totalitatea normelor legale care reglementează raporturile

⁴ C.Alexa, *Transporturi și expediții internaționale*, Editura ALL, București, 1995, p.5.

⁵ Gh.Filip, C.Roditis, L.Filip, *op.cit.*, p.17.

juridice care se stabilesc în cursul operațiunilor de deplasare a bunurilor sau persoanelor cu diferitele mijloace de transport constituie în prezent o ramură distinctă a sistemului de drept românesc, dreptul transporturilor.

Dreptul transporturilor are ca obiect de reglementare activitatea de transport, respectiv acea activitate care constă în deplasarea bunurilor sau persoanelor cu diferite mijloace de transport. Normele juridice care alcătuiesc această ramură de drept se grupează în norme generale și norme speciale. Normele generale configurează cadrul juridic general în care se desfășoară activitatea de transport și completează, acolo unde este cazul, dispozițiile din normele speciale aplicabile diferitelor modalități de transport. Normele speciale privesc fiecare diferitele tipuri de transport ținând cont de specificitatea acestora.

După aria de aplicare, normele juridice aplicabile activității de transport se grupează în norme juridice care reglementează activitatea de transport național și norme juridice aplicabile activității de transport internațional. Din această perspectivă urmează ca pentru fiecare problemă abordată să prezentăm atât aspectele prevăzute în legislația specială națională, cât și modul în care acestea sunt reglementate în legislația aplicabilă transporturilor internaționale, respectiv în reglementările uniforme care guvernează diferitele moduri de transport⁶.

⁶ *Infra* 1.2.2.

1.2. CADRUL LEGAL

1.2.1. Reglementarea generală a activității de transport

Dispoziții cu caracter general care guvernează activitatea de transport sunt prevăzute în O.G. nr. 19/1997⁷. Acest act normativ “stabilește normele generale aplicabile modurilor de transport rutier, feroviar, naval și aerian, componentele rețelei de interes național și european incluse în acestea, precum și atribuțiile și răspunderile autorităților competente de reglementare, coordonare, control, inspecție și supraveghere cu privire la activitățile de transport și la mijloacele de transport” (art.1 alin.1. O.G.nr.19/1997).

Potrivit art.2 O.G. nr.19/1997, “**sistemul național de transport** are caracter strategic, constituie parte integrantă a sistemului economic și social și are următoarele **componente**:

- infrastructurile⁸ de transport rutier, feroviar, naval și aerian;
- mijloacele de transport⁹;

⁷ O.G. nr.19/1997 privind transporturile, publicată în M.Of. nr. 552/1999, republicată, cu modificările ulterioare.

⁸ Potrivit legii, infrastructurile sunt căile de transport, de interes național și european, destinate desfășurării activităților de transport, activităților conexe transporturilor, precum și a activităților privind administrarea acestora (art.9 alin.1 din O.G.nr.19/1997).

⁹ Mijloacele de transport sunt mijloace mobile, cu sau fără propulsie, necesare transportului de persoane sau de bunuri (art.9 alin.2 din O.G.nr.19/1997).

- operatorii de transport¹⁰ și ai activităților conexe¹¹ transporturilor;
- sistemele de management al traficului și sistemele de poziționare și navigație¹².

În România, activitatea de transport este orientată de **obiectivele** sistemului național de transport enumerate în art.3 din O.G. nr.19/1997:

- „conectarea tuturor localităților la rețeaua națională de transport;
- asigurarea dreptului la liberă circulație a cetățenilor;
- asigurarea liberei circulații a bunurilor;
- asigurarea efectuării transporturilor care privesc siguranța națională;
- asigurarea racordării sistemului național de transport la sistemele internaționale de transport;
- participarea la dezvoltarea economică și socială a țării”.

1.2.2. Dispoziții generale și speciale aplicabile contractului de transport

Baza legală a contractului de transport este reprezentată în prezent atât de dispoziții cu caracter general, cât și de norme speciale edictate pentru fiecare mod de transport în parte, dat

¹⁰ Termenul de operatori de transport desemnează transportatorii, români sau străini, persoane fizice sau persoane juridice, autorizate să efectueze transporturi interne sau internaționale, de bunuri sau de persoane, în interes public sau în interes propriu. Operatorii de transport au acces egal și nediscriminatoriu la infrastructura publică (art.9 alin. 3 din O.G.nr.19/1997).

¹¹ Prin activități conexe transportului se înțeleg acele activități care se desfășoară în legătură cu activitatea de transport (spre exemplu, activități de încărcare sau descărcare a mărfurilor care se desfășoară în aeroporturi, gări, autogări).

¹² Instalații tehnice necesare operării armonioase a rețelelor și gestionării eficiente a traficului (art.9 alin.5 din O.G.nr. 19/1997).

fiind particularitățile care în timp au impus reglementări specifice.

Dispozițiile cu caracter general care alcătuiesc regimul de drept comun al contractului de transport sunt prevăzute în Codul civil în Titlul IX „*Diferite contracte speciale*” –capitolul VIII intitulat “*Contractul de transport*”(art.1955-2008). Noua reglementare a materiei structurează problematica în trei secțiuni. În prima secțiune a capitolului VIII din Codul civil denumită “dispoziții generale” sunt reglementate aspecte general valabile indiferent de obiectul transportului, bunuri sau persoane. Celelalte două secțiuni se referă distinct la transportul de bunuri, și respectiv de persoane.

Înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod civil¹³, regimul juridic al contractului de transport era stabilit prin dispozițiile prevăzute în Codul comercial. Adoptat în anul 1887, Codul comercial a reglementat categoriile de transporturi cunoscute la momentul adoptării sale, respectiv transportul terestru și pe apă. Dispozițiile din Codul comercial se completau cu cele din Codul civil din 1864¹⁴ în acele situații în care anumite aspecte nu erau reglementate de Codul comercial¹⁵. Acest din urmă Cod cuprindea în secțiuni distincte atât dispoziții referitoare la contractul de transport de bunuri, cât și dispoziții privind comerțul maritim și navigația. Codul comercial a reglementat

¹³ Cod civil a fost adoptat prin Legea nr.287/2009 privind Codul civil, publicată în M.Of.nr. 511/2009. Noile dispoziții au fost puse în aplicare prin Legea nr.71/2011 publicată în M.Of.nr.409/2011 și au intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

¹⁴ În prezent abrogat.

¹⁵ În acest sens art.1 alin.2 din Codul comercial, în prezent abrogat, prevedea că legea civilă că unde legea comercială nu dispune se aplică Codul civil